

Praksisfaglighed i folkeskolen

Politisk på Christiansborg og blandt aktørerne i uddannelsesverden er der tiltagene enighed omkring, at praksisfaglighed i grundskolen skal styrkes.

SVM-regeringen skriver i sit regeringsgrundlag at:

”Regeringen mener, at der – særligt i folkeskolen – er opstået en ubalance mellem det boglige indhold over for det praktiske og kreative indhold” og ”Regeringen vil skabe et uddannelsessystem, der fra folkeskolen til de videregående uddannelser giver alle børn og unge de bedste forudsætninger for at begå sig videre i livet, herunder med et bredt kendskab til deres egne evner, deres ønsker og til de muligheder, arbejdslivet byder på. Det kræver en gennemgribende forandring, der skaber et mere varieret uddannelsesstilbud, hvor der er en bedre balance mellem bogligt, kreativt og praktisk indhold samt flere muligheder for mesterlære og erhvervspraktik”¹.

Hos Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier (DEG) bakker vi op om målsætningerne. Det gør vi, fordi vi mener, at den praksisnære pædagogik og didaktik med fokus på materialer, metodelære, det sanselige og taktile samt praksisanvendeligheden af det man lære, er vigtige parametre for såvel den stærke og den udfordrede elev. Både i forhold til at sikre succesfuld læring, men også i forhold til elevens fornemmelse af egne evner samt hvad eleven trives bedst med. Det er således parametre som er afgørende for selvforståelsen, og vigtige ift. når eleven skal vælge uddannelsesretning efter grundskolen.

DEG mener, at praksisfaglig undervisning i alle fag i grundskolen fra 0.-10. klasse har potentialet til at skabe en mere varieret og aktiv skoledag med differentierede veje til læring. Den kan genetablere en tydelig sammenhæng mellem skolens formål, fagene og elevernes udvikling og dannelse. Det er vigtigt, at unge danskere kan mere selv. I en verden hvor vi oplever en større polarisering efter mange års globalt samarbejde, er det nødvendigt, at Danmark kan udføre flere opgaver selv og her spiller den praktiske faglighed en stor rolle.

Politikerne på Christiansborg kan gøre meget både ift. formål og fagrækken, men også i relation til de rammevilkår, der er for f.eks. valgfag og udlagt undervisning på erhvervsskoler. DEG mener samtidig, at kommunerne skal komme meget mere i spil og fremlægge visionære progressionsplaner for, hvordan praksisfagligheden skal udfoldes fra 0. til 10. klasse.

I det følgende udfoldes en række ideer til mere praksisfaglighed i grundskolen².

¹ SVM-regeringsgrundlag december 2022 side 19 og 20

² DEG er inspireret af tilgangen til praksisfaglighed, som præsenteret af lektor Christina Højlund, VIA University College ved et bestyrelsesseminar august 2022

DEG foreslår:

1. Praksisfaglighed skal ind i alle fag i folkeskolen fra 0.-10. klasse

Forslaget kræver efteruddannelse af lærere og udvikling af læreruddannelsen. Desuden kræver det, at pensumtankegangen og eksamensformerne i folkeskolen tages op til revision. Samtidig skal der skabes ensretning i den måde samarbejdet finansieres på

2. Valgfag og projektorløb i samarbejde med erhvervsskoler skal styrkes

Forslaget kræver, at administrative rammer for valgfag og projektorløb forbedres og forenkles, klare incitamenters i folkeskolen samt en nytænkning af valgfagene.

3. Erhvervspraktik skal prioriteres

Forslaget kræver, at der sættes målrettet ind i forhold til at give individuel vejledning ifm. erhvervspraktik i folkeskolen. En indsats forud for praktikken, der hjælper eleven til et relevant forløb og efterbehandling, der "oversætter" erfaringerne til konkrete uddannelsesmuligheder.

4. 10. klasse skal tættere på ungdomsuddannelserne

Forslaget kræver, at endnu flere kommuner sætter driften af 10. klasse i udbud, så erhvervsskolerne får mulighed for at byde ind på opgaven.

Indhold i notatet

I dette notat kan du læse om de fire forslag. Derudover kan du også læse mere om:

- DEG's definition af praksisfaglighed – side 8
- Baggrunden for notatet – side 10
- Eksempler på, hvordan erhvervsskolerne i dag bidrager til øget praksisfaglighed i grundskolen – side 11

Praksisfaglighed i folkeskolen

Praksisfaglighed skal ind i alle fag i grundskolen fra ind- til udskoling

Forslaget kræver:

- Efteruddannelse af lærere og udvikling af læreruddannelsen
- Ensretning af finansieringen for samarbejdet mellem folkeskoler og erhvervsskoler
- At pensumtankegangen og eksamensformerne i grundskolen tages op til revision

Baggrund for forslaget:

DEG ser et stort potentiale i, at praksisfaglighed kommer ind i alle fag. Der er brug for, at læringen i folkeskolen udfoldes på mange flere måder, som imødekommer elevernes forskellige forudsætninger for at lære og for at blive motiveret. Flere læringsveje i folkeskolen kan understøtte, at flere bliver afklaret ift., hvad de er gode til og hvad der interesserer dem. Dermed bidrager det også til afklaring i forhold til valg af ungdomsuddannelse.

Erfaringerne fra erhvervsuddannelserne viser, at mange elever befinder sig rigtig godt med en læring, der er praksisrettet, fordi eleverne oplever at kunne mestre de færdigheder, der er nødvendige for at kunne skabe noget – hvad end det er en god service eller et fysisk produkt. Undervisningen bliver meningskabende, når eleverne forstår, at de skal bruge ny viden til at kunne mestre og skabe noget. Det betyder noget fysisk at skulle koble materialer og metodelære sammen og at skulle bruge alle sine sanser i undervisningen. Det skal folkeskoleeleverne opleve meget tidligere end i dag.

Praksisfaglighed er nemlig nødvendigt for nogen, men godt for alle. Nødvendigt, når en tættere kobling mellem udskoling og erhvervsskolernes praksisfaglige miljøer kan være et godt værktøj til at give skoletrætte elever uddannelseslysten tilbage, som EVA's evaluering af erhvervsklasserne (EUD 8/9) viser³. De folkeskolelærere og projektledere, som var tilknyttet erhvervsklasserne pegede på, at der kan være et stort potentiale i at lave sådanne indsatser tidligere i elevens skoleforløb. Godt for alle, fordi det også er dannende f.eks. at kunne skabe noget med sine hænder eller yde en god service. Dermed giver praksisfaglighed også nye læringsdimensioner til de elever, som er fagligt motiverede og allerede tilhører gruppen af dygtige elever.

Her kan der søges inspiration i den obligatoriske projektopgave, som eleverne i udskoling skal lave. I opgaven skal der være et tydeligt praksisfagligt element, ligesom den skal munde ud i et produkt. Både projektarbejde og produkt skal leve op til et eller flere af kriterierne i den praksisfaglige dimension i uddannelsesparathedsvurderingen og knyttes således til noget, som eleven skal bruge senere hen.

³ [Erhvervsklasser i grundskolen giver skoletrætte elever lyst til erhvervsuddannelse | EVA](#)

Hvis praksisfaglighed i folkeskolen skal blive en reel realitet, kræver det:

- **Efteruddannelse af folkeskolelærerne**, så eleverne møder en mangfoldig lærerstab, der har kompetencerne til at vise den fysiske verden fra forskellige perspektiver.
- **Ensretning af finansieringen for samarbejdet mellem folkeskoler og erhvervsskoler**, da dette af erhvervsskolerne ofte opleves som en hæmsko for et meningsfuldt samarbejde, bl.a. fordi erhvervsskolerne ofte arbejder med flere forskellige kommuner og folkeskoler, hvilket betyder, at de skal kunne administrere mange modeller. (udddybes i efterfølgende afsnit).
- **At pensumtankegangen og eksamensformerne i folkeskolen tages op til revision**, så praksisfagligheden får en plads heri samt tænkes ind fra start til slut.

Styrk valgfag og projektforsløb i samarbejde med erhvervsskoler

Styrk valgfag og projektforsløb i samarbejde med erhvervsskoler

Forslaget kræver:

- At de økonomiske og administrative rammer forbedres og forenkles
- Klare incitamerter i folkeskolen
- At valgfagene nytænkes

Baggrund for forslaget:

For at understøtte praksisfagligheden i folkeskolen, er der behov for at styrke samarbejdet mellem folkeskolerne og erhvervsskolerne i forhold til oprettelse af praksisfaglige valgfag og projektforsløb. Det vil kunne sikre, at eleverne i folkeskolen får et større kendskab til erhvervsuddannelserne samt får udforsket deres evner og talenter i en praksisfaglig retning.

I november 2018 blev der indgået en bred politisk aftale: "Fra Folkeskole til faglært". Aftalen gav erhvervsskolerne mulighed for at udbyde valgfag for 7.-9. klasse på erhvervsskolerne; udbyde undervisning i de obligatoriske praktiske/musiske valgfag i 7. og 8. kl. på folkeskolerne og mulighed for at facilitere relevante forsløb og praksisfaglige aktiviteter på folkeskolerne som led i den understøttende undervisning. Ligeledes åbnede folkeskolereformen fra 2014 for nye muligheder med Åben Skole og i faget Uddannelse og Job.

Desværre viser det sig, at få folkeskoler bruger de muligheder, som aftalerne gav. Årsagerne kan bl.a. findes i, at folkeskolen måles på deres beståelsesprocenter og derfor frygter, at deres beståelsesprocent falder, hvis de benytter ordningen⁴. Desuden peges der på, at det er dyrere for kommunerne at lægge undervisning af udskolingslever over på erhvervsskolerne, end det er at undervise dem i folkeskolen.

DEG mener, at der er mange gode initiativer i "Fra Folkeskole til faglært". Men rammer, incitament struktur og finansiering gør, at de ikke er blevet en succes. Hvis valgfag og projektforsløb i samarbejde med erhvervsskoler skal styrkes, kræver det derfor:

- **At administrative rammer forbedres og forenkles**, så det bliver nemmere for de enkelte folkeskoler og erhvervsskoler at indgå samarbejde om enten, at erhvervsskolerne flytter undervisning ud i folkeskolen eller omvendt.
- **Klare økonomiske incitamerter, som understøtter samarbejdet**, ved at staten, indenfor rimelighedens grænser, betaler de af folkeskolens aktiviteter, som foregår på erhvervsskolen, eller refunderer erhvervsskolen, når denne udlåner undervisere til forsløb i folkeskolen.
- **At valgfagene grundlæggende nytænkes**, så de i langt højere grad lægger op til viften af og indholdet i en række af erhvervsuddannelserne. Her kan man lade sig inspirere af eksemplerne sidst i dokumentet.

⁴ Det forklarer skoleledernes formand, Claus Hjortdal, i en artikel bragt i Folkeskolen.dk den 27. august 2021.

Erhvervspraktik skal prioriteres

Erhvervspraktik skal prioriteres

Forslaget kræver:

- At der afsættes penge til individuel vejledning ifm. erhvervspraktik i folkeskolen.

Baggrund for forslaget:

Et element af praksisfaglighed er, at eleverne skal opnå arbejdskendskab, arbejdspladsfærdigheder og virkestrang. Derfor er det en udfordring, at der i dag er for mange elever, som går ud af folkeskolen uden at have prøvet deres evner af i en virksomhed gennem erhvervspraktik. Ifølge EVA er det kun 62 pct. af eleverne i folkeskolen, som er i praktik i 8. eller 9. klasse⁵.

Erhvervspraktik er tilgængelig for elever i 6. - 10. klasse, men mest brugt i 8. - 10. klasse. Med den politiske aftale ”Styrket praksisfaglighed i folkeskolen” fra juni 2018 blev det indført, at alle elever i 8. og 9. klasse har ret til at komme i erhvervspraktik i mindst en uge på begge klassetrin. Skolen fastlægger selv principperne for praktik, og der er derfor forskel på, hvorvidt og hvordan skolerne vælger at understøtte erhvervspraktik. På nogle skoler fastlægges fælles, kollektive praktikuger for en årgang, mens det på andre skoler er elevens egen opgave at tage initiativ til en erhvervspraktikplads. Iflg. EVA er der stor variation i forhold til skolernes prioritering af – og indsats om – erhvervspraktik.

DEG mener, at der er behov for, at erhvervspraktikken prioriteres, og at erhvervspraktikkens fulde potentiale udfoldes gennem en bedre vejledningsindsats.

Hvis erhvervspraktikken skal prioriteres, kræver det:

- **At der afsættes penge til individuel vejledning ifm. erhvervspraktik**, så vejledningen kan opdeles i tre faser; før søgning, under søgning og efter endt praktik.
 1. For at en elev skal have det optimale ud af sin erhvervspraktik, skal eleven have hjælp til at sætte ord på sine faglige styrker og interesser, som kan være afsættet for en vellykket erhvervspraktik.
 2. Eleven skal støttes i at undersøge og finde en relevant praktikplads.
 3. Efter erhvervspraktikken skal eleven have hjælp til at afklare hvilken uddannelsesvej, der kan være mulig, ud fra hvad der var spændende og motiverende i praktikken. Den ”oversættelse” af erfaringerne til konkrete ungdomsuddannelser er der behov for, at eleverne får vejledning til.

⁵ <https://www.eva.dk/grundskole/undersogelse-anvendelse-erhvervspraktik-folkeskolen>

10. klasse tættere på ungdomsuddannelserne

10. klasse tættere på ungdomsuddannelserne

Forslaget kræver:

- At endnu flere kommuner sætter driften af 10. klasse i udbud, så erhvervsskolerne får mulighed for at byde ind på opgaven.

Baggrund for forslaget:

Erhvervsskolerne har erhvervs- og ungdomspædagogiske læringsmiljøer, hvor eleverne kan stifte bekendtskab med en praksisfaglig tilgang til undervisning ved at omsætte teori til praksis i relation til konkrete fag. Derfor kan praksisfagligheden i 10. klasse understøttes ved, at 10. klasse rykker tættere på ungdomsuddannelserne. Ydermere vil det styrke 10. klasse, som et skoleår, der kan bruges til at introducere og vejlede til alle ungdomsuddannelser, så eleverne efterfølgende kan vælge på et oplyst og kvalificeret grundlag.

Det er allerede i dag muligt for en kommune – efter driftsoverenskomst – at placere 10. klasse på en erhvervsskole. Og flere erhvervsskoler har allerede gode erfaringer med at udbyde 10. klasse på vegne af én eller flere kommuner. Der er med den politiske aftale ”Fra Folkeskole til faglært” fra 2018 afsat 45 mio. til erhvervsskoler og kommuner, som skal bidrage til, at flere erhvervsskoler fremadrettet udbyder 10. klasseaktivitet på vegne af kommunen. Mange kommuner er allerede med, men alle bør motiveres til at afsøge muligheden.

DEG mener også, at det 10. skoleår skal være markant anderledes end folkeskolen og have fokus på at give de unge de kompetencer samt den afklaring, der skal til for at komme godt videre på en ungdomsuddannelse. Der skal være plads til at afprøve nye fag og mulighed for faglig fordybelse. 10. klasse bør indeholde et miljøskifte, hvilket betyder, at 10. klasse med fordel kan placeres i et campusmiljø med ungdomsuddannelserne. På den måde kan eleverne fastholde relationen til de kammerater, som starter ungdomsuddannelse direkte efter 9. klasse og selv blive en del af ungdomsuddannelsernes sociale liv.

10. klasse skal fortsat være rettet mod alle ungdomsuddannelser og sikre, at eleverne får en solid base i dansk, matematik og engelsk. 10. klasse tilrettelægges desuden, så eleverne gennem projekter får konkrete erfaringer inden for de fire hovedområder på erhvervsuddannelserne. Inspiration kan også findes i E2E, som er efterskolernes brobygningsprojekt med erhvervsskolerne med Innovations-Brobygnings-Opgaven (IBO) som konkret indsats. IBO erstatter traditionel brobygning og Obligatorisk Selvalgt Opgave (OSO) med verdensmål, OSO, erhvervspraktik og brobygning i én opgave.

Hvis 10. klasse skal tættere på ungdomsuddannelserne, kræver det:

- **At endnu flere kommuner sætter driften af 10. klasse i udbud**, så erhvervsskolerne får mulighed for at byde ind på opgaven.

Baggrund

Siden juni 2018, hvor et bredt flertal i Folketinget indgik ”Aftale om styrket praksisfaglighed i folkeskolen”⁶, har der været politisk fokus på begrebet ”praksisfaglighed”. Begrebet blev introduceret til uddannelsesverdenen uden en pædagogisk eller didaktisk fundering. Efterfølgende har der været mange udlægninger af, hvad begrebet rummer.

I aftalen fremhæves det, at praksisfaglighed ikke skal ses som en konkurrent til boglighed, da begrebet ikke kun handler om praktiske færdigheder, men også om det at være opfindsom og kreativ samt at kunne omsætte metoder og teorier til konkrete produkter⁷.

I aftalen beskrives formålet med praksisfaglighed at være:

- 1) Fremme forskellige aspekter af den enkelte elevs alsidige udvikling og dannelse.
Dette er allerede en del af folkeskolens formålsparagraf.
- 2) Gøre flere elever bevidste om, at erhvervsuddannelserne også er en mulighed for de bogligt dygtige elever med praktiske evner.
- 3) Styrke elevernes faglige udvikling og øge deres interesse for f.eks. naturfagene og teknologi.

Aftalen har sit primære fokus på udskolingen og introducerede et obligatorisk praktisk/musisk valgfag i 7.-8. klasse, som kan afsluttes med en prøve; styrket praksisfaglighed i den obligatoriske projektopgave i 9. kl. og ret til erhvervspraktik i 8. og 9. kl. Desuden blev udviklingsprojektet ”Praksisfaglighed i skolen” søsat.

Praksisfaglighedsforståelsen i aftalen kobler sig desuden til de praksisfaglige forudsætninger, som eleverne skal vurderes på i uddannelsesparathedsvurderingerne:

- 1) Praktiske færdigheder og kreativitet
- 2) Arbejdskendskab, arbejdspladsfærdigheder og virketrang
- 3) Værkstedsfærdigheder
- 4) Færdigheder i at kunne skifte perspektiv mellem del og helhed
- 5) Færdigheder i at kunne anvende teorier i praksis

Siden aftalen blev vedtaget, har folkeskoler, kommuner og erhvervsskoler arbejdet sammen om at gøre den til virkelighed. Det har ledt til gode samarbejder rundt omkring i Danmark om valgfag og indhold særligt målrettet udskolingen. Aftalens intentioner er dog ikke ført ud i livet alle steder.

SVM-regeringen har i sit regeringsgrundlag fra december 2022 sat fornyet fokus på behovet for en bedre balance mellem det boglige og det praktiske og det kreative.

⁶ <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2018/juni/180612-praksisfaglighed-bliver-en-obligatorisk-del-af-udskolingen>

⁷ Aftalen om praksisfaglighed side 1